

er yderst ringe mulighed for, at accent eller stød kan overføres mellem voksne, må man regne med, at stød- og accentområderne har været konstante gennem tiderne. Der vil ingen mulighed være for, at stød eller accent vil kunne opstå spontant og brede sig i en befolkning. Lige så lidt mulighed er der for, at stød- eller accentområder kan svinde bort og efterlade mindre områder. Stød og accent kan spredes med en befolkning, men ikke i en befolkning. Det eneste, der kan ændre områderne, er folkeforskydninger ved massive indvandring eller bortvandring. Den rimeligste forklaring på stødområderne og dobbeltaccentområderne i Danmark er, at de skyldes svenske invasioner i oldtiden, som der er forskellige vidnesbyrd om, og som til forskellige tider – i folkevandringstiden og i vikingetiden – har indført stød og dobbeltaccent i det danske område.

Men hvorledes har forholdet været før disse invasioner? Som omtalt ovenfor har den største del af Danmark, således hele Vestdanmark med Fyn og Jylland og dele af Sjælland og sydøerne, uanset om der er stød eller ikke, en ensartet accent svarende til acc. 1. i dobbeltaccentområderne. Det sandsynligste er, at en sådan accent, der svarer til den almindelige europæiske, har været den oprindelige over hele Danmark.

I anledning af Nikolaj Andersens afhandling om den musikalske akcent i Østsvig udtalte professor i sammenlignende sprogvidenskab Holger Pedersen i en afhandling om sprogvidenskab i Sønderjydske Aarbøger 1899, at »det stod klart for alle sagkyndige at Sundevedmaalets musikalske Klang i alt væsentligt var den Klang, som engang havde været hørt overlalt i Danmark, hvor det danske Sprog taltes. Den Klang havde vort Sprog i Danmarks store Dage, da Svend Tveskæg og Knud den Store underlagde sig England. Nu er den Klang forsvundet i de fleste Egne af Landet, vort Bogmaal og Rigsmaal har et ensformigere Tonefald«. Hvis stød- og accentområderne er konstante, er der intet om dette. Forholdene har da i Svend Tveskægs og Knud den Stores tid været væsentlig som nu.

Bogsproget eller Rigssproget, som Holger Pedersen omtaler, har som sådant ingen sær-

lig accent. Udtalen hos den, der taler rigsdansk, vil være farvet af accenten i den egn, hvor vedkommende er opvokset, og som han har benyttet i sin første barndom. Den vil i almindelighed være identisk med den, hans nærmeste har benyttet. Det er med rette, man taler om ens modersmål. Det vil altid først og fremmest være moderen, der sætter sit præg på barnets sprog. Accenten fra den første barndom vil man som regel beholde livet igennem. Selv i udtalen af fremmede sprog vil den slå igennem, i hvert fald i de mere beslægtede, men også f.eks. i udtalen af græske og latinske ord.

Behandlinger af problemerne vedrørende det danske sprog har da også ikke sjældent været mere eller mindre præget af accent- og stødforholdene i forfatternes oprindelige hjemstavn.

Inden for de forskellige afskygninger af rigssproget må det førende og mest fremtrædende vel siges at være det sjællandske dobbeltaccentområde, der både er det mest centrale og det folkerigeste. I øvrigt mener vel de fleste, at deres udtale er den rigtige. Både i København og de nærmeste byer såvel som i Odense og Århus mener man, at den lokale udtale er »det bedste rigsdansk«.

Beth Grothe Nielsen:

»Letfærdige Qvindfolk«

Et eksempel på anvendelse af det sagtypologiske register over domme fra Det nørrejske Landsting

Som omtalt i »fortid og nutid« 1979 side 240 f. har Gustav Henningsen, Jens Chr. V. Johansen og Ditlev Tamm på grundlag af Hofman-Bangs regest forestået udarbejdelsen af et sagtypologisk register over samtlige bevarede domme fra Det nørrejske Landsting indtil dets omorganisering i 1805. Ved hjælp af dette register er en del af grundlaget for afhandlingen tilvejebragt. Titlen er hentet fra Danske Lovs 6. bog, 6. kapitel, 7. artikel, hvori det hedder: »Letfærdige Qvindfolk, som deris Foster ombringe, skulle miste deris Hals, og deris Hovet settis paa een Stage«.

Materialet

Materialet består af 89 domme fra perioden 1719 til 1805. Begyndelsesåret 1719 er valgt, fordi rækken af dombøger herefter er ubruds. Dommene er først og fremmest lokaliserede under ovennævnte registers stikord »føstermord« og »fødsel i dølgsmål«, men også kategorierne »drab«, »mord«, »død« og »børn« har vist sig at rumme relevante sager. Flere ting – bl.a. andre forfatteres omtale af henrettede barnemordersker, som ikke figurerer i materialet – tyder på, at der gemmer sig barnedrabssager under andre stikord. Men tallet er formentlig så lille, at det ingen betydning får for helhedsbilledet.

Med dette forbehold må det sagtypologiske register siges at være et fremragende instrument til at orientere sig i et kæmpemæssigt kildemateriale. Det ville have været en uoverkommelig opgave at finde frem til de 89 domme ved at blade sig igennem de ca. 5000 sager, som er blevet behandlet ved landstinget fra 1719 til 1805, selv om Hofman-Bangs regist i sig selv naturligvis ville have lettet en sådan eftersøgning.

De 89 domme giver mulighed for at belyse den retlige og sociale historie bag det fænomen, som 1700-tallets egne skribenter anså for et af tidens største kriminalpolitiske problemer: Ugifte kvinders anstrengelser for at skaffe sig af med deres nyfødte børn.

Ganske vist er en del af domsprotokollaterne – især fra midten af århundredet – yderst kortfattede, idet de stort set kun indeholder kvindens navn og domskonklusionen. Landstinget behandlede sagerne på det skriftlige grundlag, som var tilvejebragt af underretterne. Om nogen selvstændig vidneførsel for landstinget var der som regel ikke tale. I de parallelt førte justitsprotokoller findes undertiden meget omfattende referater af vidneudsagnene for underretterne, og aktors (anklagers) og defensurs (forsvarers) indlæg for landstinget gengives ofte. Derved bliver justitsprotokollerne et vigtigt supplement til dombøgerne. Justitsprotokollerne er ikke omfattet af Hofman-Bangs regist og derfor heller ikke registreret i sagtypologien. Med domsdatoerne som udgangspunkt er det

imidlertid ganske enkelt at finde de pågældende protokollater.

Det er ikke altid muligt af landstingets protokoller at se, hvilke underretter der har behandlet sagerne i første instans. Desuden er mange herreds-, birke- og bytingsprotokoller gået tabt i tidens løb. Det er derfor kun lykkedes at finde underrettens afgørelse i 15 af de 89 sager. De fleste af disse viser sig imidlertid at være meget omfattende. I en dom, afsagt af Sæbygård birketing den 29. marts 1738, fylder vidneforklaringer m.v. 47 tætskrevne foliosider i retsprotokollen. Med forbehold for eventuelle fordrejninger og fejl, som dommer og retsskriver kan have gjort sig skyldige i under refereringen, må det konstateres, at underretternes arkiver nok giver et mere detaljeret grundlag for kultur- og socialhistoriske studier end landstingets protokoller.

For at antyde, hvilke muligheder for historiske studier den sagtypologiske registrering af de nørrejske domme giver relativt let adgang til, skal der i det følgende gives et uddrag af den viden om »letfærdige Qvindfolk« og deres forbrydelser, som bygger på det pågældende materiale.

»Letfærdige Qvindfolk«

Selv om kvindernes forældremæssige baggrund kun i nogle tilfælde omtales direkte, fremgår det indirekte, at de fleste har været døtre af fæstebønder. De har alle tilhørt tyendeklassen og tjent hos bønder, på godser, hos præster eller – i enkelte tilfælde – hos byfolk. Et par af kvinderne omtales som betlere (løsgængere) og en enkelt som opvokset i bettelstanden.

Fædrene til de børn, som kvinderne dræbte, synes stort set at have tilhørt samme klasse. Der er enkelte eksempler på, at husbond var barnefaderen, men de fleste synes at have været tjenestekarle på de samme gårde eller i nabolaget. Her må naturligvis tages forbehold for falske angivelser. I ét tilfælde opgav kvinden som barnefader sønnen på det gods, hvor hendes forældre var fæstebønder. Senere kom hun dog på »bedre tanker« og forklarede, at det var en soldat, som imidlertid nu var rejst bort med sit kompagni. Naboerne kunne

bevidne, at den pågældende soldat hyppigt havde aflagt besøg i forældrenes hus den forrige vinter og engang var gået derfra med uld til et par strømper.

I øvrigt omtales barnefaderen kun i 35 af de 89 sager. Hvem, der skjuler sig bag de uomtalte, kan man kun gætte på.

Dølgsmål

De allerfleste sager i det anvendte domsmateriale angår fødsel i følgsmaal. Herom siger Danske Lov 6-6-8: »Vorder noget letfærdigt Qvindfolk med Barn, og med sin Barnefødsel i Dølsmaal omgaar, og ikke bruger de ordentlige beskikkede Midler, som hende og Fostret i saadant Tilfald kunde betiene, og samme Barn borte bliver, eller paaskydis at være død født, eller i andre Maader forkommet, da skal hun agtis saa som hun sit Foster med Villie hafde ombragt«.

Undertiden omtales i forbindelse hermed udtrykkeligt en forsættelig drabshandling, men der er kun 2-3 tilfælde, hvor kvinden ikke også har skjult nedkomsten. Begrebet »Dølsmaal« blev af en samtidig retslærd fortolket som »Afveie og eenlige Stæder«. I praksis synes de fleste fødsler dog at være foregået i kvindens egen seng eller andre steder i den bolig, som hun i reglen delte med husbond, madmoder, børn og andre tjenestefolk. En kvinde nægtede således at have født i dølgsmål og henviste til, at hun »samme Nat laae Sæng med toe andre Piger«. Hverken underret eller landsting fandt dog anledning til at frifinde hende af den grund. Kun i enkelte tilfælde var fødslen sket på »den vilde Marck« og lignende afsides steder.

Et led i dølgsmålsfødslen var ifølge teoretikerne, at kvinden havde haft til hensigt at »forstikke« det nyfødte foster. (Danske Lov bruger »barn« og »foster« synonymt). De fleste kvinder skjulte det udendørs på marken, i en tørvegrav, på kirkegården etc. At liget overhovedet blev fundet igen kunne skyldes, at det »udi ynkeligste Maade af Hundene har været omslæbt«. De havde opdaget det på møddingen. Et par tvillingfostre var blevet rodet frem af svin, men da var »det eene saavidt opædt, at intet viidere deraf, end alle-

ene et Støkke af Hovedskallen var i behold, ligesom og det andet adskillige Stæder var af Sviinene beskadiget«.

Et andet almindeligt sted at gemme det døde barn var i kvindens kiste. Som et ekstremt eksempel kan nævnes en kvinde, der i flere år havde tjent som amme på et gods. Da hun til sidst blev syg og døde, opdagede man, at hun netop havde født et barn. Dette blev fundet sammen med knoglerne af endnu to spædbørn, da man ville tage tøj fra hendes kiste til at klæde hendes lig i. I et andet tilfælde havde kvinden svøbt barneliget i et klæde og lagt det under sengehalmen i sin seng. Der gik 13-14 uger, før det blev fundet. I al den tid havde hun hver nat sovet i sengen.

Hvis kvinden fra første færd havde besluttet at føde i dølgsmål, ville hun formentlig også søge at skjule sit svangerskab. Men i mange tilfælde havde hun faktisk åbenbart sin tilstand for en eller flere personer. Dette forhindrede dog ikke domfældelse, hvis fødslen senere resulterede i et dødt barn. Hvis det skulle lykkes at skjule fødslen, var kvinden nødt til at lade som ingenting så hurtigt som muligt efter, at den var overstået. Der findes da også en del beskrivelser af, hvordan hun straks genoptog sit hårde arbejde. En kvinde var ved at vaske tøj, da hun fik veer. Hun gik ind i et afsides kammer, fødte et dødfødt pigebarn, lagde det i sin kiste og gik derefter ud for at malke køerne – alt sammen uden at nogen havde lagt mærke til noget usædvanligt.

Nogle sager viser dog, at andre må have været klar over, hvad der foregik. Om en ældre kvinde, der var gift med faderen til det af tjenestepigen ventede barn, hedder det således, at »hun hørte Maren Ollufsdaaters Skrig ved Fødsels Tiiden, og dog ey ville komme hinde til Hielp«. Hun fik da også sin straf, idet hun blev dømt til kagstrygning og forvisning fra »landet«, dvs. Jylland. Maren fik sin dom formildet til halshugning med sværd og begravelse i kristen jord, fordi hun frivilligt havde aflagt tilståelse. (Den lovbestemte straf i Danske Lov 6-6-7 – hoved på stage – betød, at natmanden skulle foretage nedgravning af liget på retterstedet).

Det fremgår af flere sager, at pårørende,

husbondfolk og andre har holdt sig i »bevidst uvidenhed« om kvindens tilstand og senere nedkomst. Først hvis barnelaget blev fundet, eller begivenhederne i øvrigt rygtedes, gik sagen igang. Sognepræsten var ofte den, folk gik til med deres mistanke. Undertiden var det hele kun sladder, men i et sådant tilfælde kunne en emsig præst gøre helvede hedt for den mistænkte kvinde.

Det skete for en enke, hvis tjenestepige havde fundet et stykke næsten opbrændt kød på skorstensilden. Hun viste det til en kone, som mente, at der var tale om efterbyrden fra et foster. Tjenestepigen kom derefter i tanker om, at enken måtte have født et par dage tidligere, hvor hun nemlig ikke var blevet set fra kl. 10 om formiddagen til kl. 2 om eftermiddagen. Desuden havde hun både skiftet sengeklæder og taget rent tøj på. Hun havde endda strøet nyt sand på gulvet. Så megen pludselig renlighed var mistænkelig. Kvinderne gik til præsten, der straks – »uden Rættens Middel og Husbondens Viidenhed og Tilladelse« – tog affære. Han lod enken føre til præstegården, hvor hun blev malket og besigtiget af to jordemødre og nogle andre »Dannekvinder«. Der blev fundet én enkelt dråbe gul vædske i hendes bryster, men ingen af kvinderne mente, at hun lige havde født. Alligevel fremturede præsten. Han lod enken indespærre i præstegården og slap hende først løs, da hun stillede kaution. Sagen endte halvandet år senere med frifindelse i landstinget, selv om præsten forinden havde tilbudt selv at betale alle omkostninger ved en udsættelse af domsafsigelsen, idet han så ville skaffe yderligere beviser mod enken. Dommerne pålagde præsten at lade frifindelsen bekendtgøre enten for det herredsting, som oprindeligt havde behandlet sagen (og i øvrigt også frifundet enken), eller for menigheden i enkens sognekirke. Om alle præstens misligheder, herunder at »hand . . . selv haver gjort sig til Sagsøger, som hans Embede ingenlunde vedkom«, udtalte landstingets dommere, at disse ikke kunne »anses som een Rætsindig Præstemand anstændig, eller at skee til Guds Æres Fremmelse, men snarere af Passioner«. For den spot og skade, præsten havde

påført enken, blev han desuden dømt til at betale hende 50 rigsdaler i erstatning.

Sagens gang

At sagsøge en kvinde for fosterdrab eller fødsel i dølgsmål tilkom som omtalt ikke præsten, men derimod amtmanden, byfogden eller kvindens herskab, dvs. den herremand under hvem kvindens husbond var fæster. Den pågældende embedsmand mødte dog sjældent personligt op for retten. I ét tilfælde sendte herremanden sin søn, der i øvrigt var identisk med den person, som den anklagede kvinde i første omgang havde udlagt som barnefader.

Fra omkring midten af 1700-tallet var det som regel prokuratorer, der i landstinget optrådte som aktører og defensorer, uanset om herskabet eller anden øvrighed påtalte sagen. I øvrigt fremgår det af et par landstingsreferater fra begyndelsen af århundredet, at kvinden intet forsvar havde haft for underretten. En enkelt sag blev hjemvist til fornyet behandling af denne grund.

Fra 1742 til 1780 går ét navn igen i landstinget protokoller. Prokurator Hans Rafn optrådte i en lang række sager om fosterdrab og fødsel i dølgsmål. I én sag var han aktor, i den næste defensor – undertiden med få måneders mellemrum. Han synes ikke at have haft problemer med at skifte rolle. Han kunne argumentere lige overbevisende for dødsdom som for frifindelse. Dommerne var dog mest tilbøjelige til at følge ham, når han var aktor.

Kvindens tilståelse var ifølge forordning af 21. maj 1751 ikke nok til domfældelse. Der skulle foreligge andre beviser. Derfor lykkedes det ikke en tyvekvinde at blive dødsdømt, selv om hun ved et udenretligt forhør fortalte om en barnefødsel i dølgsmål og et efterfølgende drab, som hun skulle have begået. Senere frafaldt hun – stærkt presset – forklaringen. Hun begrundede den falske tilståelse med, at »hun vilde helst miste sit Lif«, idet hun umiddelbart forinden var blevet dømt til kagstrykning, brænding med tyvsmærke i panden og livsvarigt arbejde i Spindehuset for at have

opbevaret nogle tyvekoster – vistnok for sin kæreste.

Malkning af den mistænkte kvindes bryster synes i hvert fald indtil midten af 1700-tallet at have været almindelig. Senere omtales noget sådant ikke direkte i sagsreferaterne, hvilket dog ikke er ensbetydende med, at denne efterforskningsmetode blev opgivet. I ét tilfælde slog landstinget hårdt ned på en justitsråd, der som husbond havde ladet foranstaltet en »høyst beskiemmelig Besigtelses Forretning« af en kvinde, der var blevet offer for et rygte om at have født i dølgsmål, sat igang af to koner på egnen. Efter landstingets mening burde justitsråden straks have gennemskuet sammenhængen. Han blev derfor dømt til at betale den beskæmmede kvinde 10 rigsdaler i erstatning samt 10 skilling danske i bøde til Viborg domhus.

Både denne og ovennævnte sag mod en enke viser, at der kunne foregå betænkelige ting på lokalt plan. Men de viser også, at landstingets dommere havde evne og vilje til at skære igennem og få placeret ansvaret for urimelighederne på rette sted, hvad enten det så var i præstegården eller på herregården.

Danske Lovs regel om fødsel i dølgsmål indeholder en såkaldt retlig præsumption. Hvis barnet under de i bestemmelsen beskrevne omstændigheder var forsvundet eller dødt, skulle kvinden nemlig dømmes på samme måde som den, der med forsæt (vilje) havde ombragt sit barn.

I nutidig retspraksis er det en betingelse for enhver domfældelse, at anklagemyndigheden beviser tiltaltes skyld, hvilket i øvrigt allerede på Danske Lovs tid også var hovedreglen. Men netop i forbindelse med ugifte kvinders fødsler i dølgsmål var der i denne lov en undtagelse. Kvinden måtte bevise sin manglende skyld i barnets død for at blive frifundet. Dette bevis kunne hun sjældent producere netop fordi, fødslen var sket uden vidner. Anklager behøvede kun at føre bevis for, at der var sket en hemmelig fødsel, og at barnet var dødt eller bortkommet.

Alligevel viser landstingets protokoller, at dommerne krævede andre ting bevist, herunder især om kvinden også havde skjult sit

svangerskab, om barnet havde været fuldbåret og levende født, og om barnelaget bar tegn på vold.

Dommen

Hvis der var tale om en skjult fødsel (og hertil henregnedes i retspraksis også fødsler overværet af et enkelt nærtstående familiemedlem), hjalp det dog sjældent kvinden, at barnet bevisligt ikke var voldeligt ombragt. I en dom hedder det:

»Delinquent Ellen Laursdatter gjør ved 2de Vidner beviisligt, at hun før dennem hafde aabenbared, at hun lavede til Barsel og beretter at Barnefødselen kom hende saa hastig paa, da hun paa Høloftet toeg Høe til Kiøerne, hendes Forsvar Procurator Sevel fremlegger iligemaade Doctorens Attest, at efter dend hannem tilskicket Relation af Chirurgi deres Forretning, kunde vel være mueligt, at Barnet kunde være døed føed, . . . hvorimod Procurator Fædder gjør beviisligt, at Fangen efter egen Bekiendelse fødde i Dølgsmaal, og at hun fra Klocken 8 om Morgenen til langt hen paa Dagen, sagde nei for at have føed, da i Henseende Loven udtryckeligen befaler, at den som med sin Barnefødsel i Dølsmaal omgaaer, og icke bruger de ordentlige beskickedede Midler, skal agtes som den der sit Foster med Villie haver ombragt; thi bør hun efter Lovens Bydende miste sin Hals . . .«

Lovens ordlyd var ikke til at komme udenom. Men dommen fik følgende tilføjelse:

»Imidlertid som ved de førte Vidner gotgiøres at hun sit Svangerskab haver aabenbared, og dend fremlagte Attest fra Doctoren setter Sagen i Tvilsmaal om Barnet var føed levendes eller dødt, saa bør ingen Execution at skee før end Sagen til Kongen allerunderdanigst vorder forredraget og Hans Majestets allernaadigste Villie er bleven erholdet«.

Kvinder, hvis nedkomst kom helt bag på dem, fordi de fødte for tidligt og bevisligt havde frembragt et i høj grad ufuldbåret foster, blev som regel frifundet for dødsstraf. Selv om der ifølge loven herefter ikke var andet end lejemålet (det uægteskabelige samleje med svangerskab til følge) at straffe for, fandt retten sig ofte foranlediget til at idømme en arbitrær straf for den uforsvarlige adfærd i forbindelse med barnefødslen – undertiden så alvorlig som livsvarig indsættelse i Tugt- eller Spindehus.

Total frifindelse forekommer kun i 5 af de 89 sager. I 4 af disse var der overhovedet ikke født noget barn. Dødsstraf blev idømt i 62 tilfælde, hvoraf de 50 skulle eksekveres på den måde, der var angivet i Danske Lov 6-6-7 (kvalificeret dødsstraf). En del af de resterende 22 domme angår straf for et andet forhold end den oprindelige anklage for fosterdrab og/eller fødsel i dølgsmål – f.eks. henlæggelse af spædbarnet efter Danske Lov 6-6-10 og lejermål efter Danske Lov 6-13-1 eller 6-13-9. Muligheden for arbitrær straf uden direkte lovhjemmel er allerede omtalt. I slutningen af århundredet bruges denne i stigende omfang, hvor kvinden ikke havde haft forsæt til at føde i dølgsmål eller ombringe barnet, idet retten – i strid med den retlige præsumtion i Danske Lov 6-6-8 – indfortolker et krav om forsæt. Som eksempel herpå kan nævnes en kvinde, der for længst havde afsløret sit svangerskab for en kone, hos hvem hun også havde bestilt »Logement til hendes Barsel-Seng«. Desuden havde hun anskaffet børnetøj og aftalt nærmere med jordemoderen. Hun havde født sit barn 5–6 uger før ventet uden hjælp af nogen. Retten lod hende slippe med at arbejde 1 år i Viborg Tugthus. På baggrund af lignende omstændigheder blev en anden kvinde få år senere idømt 10 års ophold i Børnehuset på Christianshavn. Måske skyldes den store forskel i strafudmålingen, at den sidste kvinde under sagen igen var gravid, hvilket i sig selv var en forbrydelse. I øvrigt var man i Viborg Tugthus ikke så glad for små børn. De vanskeliggjorde produktionen.

En af landstinget afsagt dødsdom fik ofte en tilføjelse om, at eksekutionen ikke måtte ske, før kongens endelige afgørelse var indhentet. Men også selv om det ikke udtrykkeligt blev sagt i dommen, havde kongen ifølge reskript af 28. maj 1735 det sidste ord i enhver sag, der ved landsting eller højesteret var faldet ud til dødsstraf.

Ved hjælp af de dømte kvinders navne og domsdatoerne kan sagerne relativt let genfindes i Danske Kancellis arkiver i Rigsarkivet (Jyske Tegnelse). En undersøgelse af disse viser, at indtil omkring 1750 approberede kongen som regel dommene, men herefter

blev kvinderne i stigende udstrækning benådet til livsvarigt arbejde i Tugthuset. I slutningen af århundredet ses der enkelte benådnings på tid. Men også de livsvarigt indsatte blev for det meste løsladt efter en kortere eller længere årrække. En enkelt kvinde opholdt sig dog i Viborg Tugthus i over 31 år, før døden udfriede hende. En anden flygtede efter 24 års forløb. Disse sidste oplysninger fremgår af fangeprotokollerne fra Viborg Tugthus, der blev ført fra 1755. Heri kan de fleste af de benådede kvinder genfindes.

Konklusion

Det var kun ugifte kvinder, der kunne begå fosterdrab og fødsel i dølgsmål i Danske Lovs forstand. Hele historien om disse kvinder er ikke tidligere skrevet på dansk. Den moder, der stod anklaget for at have dræbt sit nyfødte, uægte barn, repræsenterer kvindeundertrykkelsen i en af dens mest ekstreme former – ikke fordi hun blev dømt til en forsmædelig død, men derved at hun overhovedet var blevet bragt i den pågældende situation. Samfundets behandling (herunder straf for lejermål, som i praksis stort set aldrig ramte barnefaderen) af de kvinder, der tillod sig uægteskabelig formerelse, afspejler den økonomiske og sociale tvang, der gennem århundreder blev udøvet over for alle kvinder, men særlig stærkt over for kvinder fra de laveste sociale lag. Historien om de »letfærdige Qvindfolk« viser de særregler – retlige som faktiske – der lige op til vore dage har eksisteret med hensyn til kvinders seksuelle adfærd, som det, de er: Spejlinger af den økonomiske nødvendighed i et samfund, hvor en kvinde ikke havde mulighed for en tilværelse som selvstændigt og økonomisk uafhængigt individ, fordi produktionsforholdene og reproduktionsbetingelserne ikke var indrettet til det.

Denne historie kan ikke skrives alene på baggrund af de 89 domme fra Det nørrejyske Landsting, men som primærkilde til den barske virkelighed giver de historien kød og blod.